

פרפראות

פאר

שבועות נשא תשפ"ב

כוונת מעמד

הר סיני לקבוע

אמונת

ההשגחה

האלוקית

פרפראות פאר

כוונת מעמד הר סיני לקבוע אמונת ההשגחה האלוקית ^{אות ג}

כב, יש לבאר למה לא רצו ההרים להתאחד במריבתם על קבלת התורה כג, טעם נאה למה ביקש רב יוסף ביום עצרת שיעשו לו עגלה משולשת

כד, איך קיבלו התורה ממשה שהיה כאחד המלאכים בשמים כה, התועלת בברכת הכהנים כי הוא יתעלה הוא המברך עקידה כו, מהיכן זכו לברכת כהנים והיכוח של השי"ת עם א"א פרשת דרכים

לדף היומי יבמות ע"ז

א, צניעותה של שרה אמנו, נמשכה אצל רות המואביה ובכך ניצל דוד המלך

איתא בגמרא (יבמות ע"ו-ע"ז), דהתירו של דוד לבוא בקהל, הוא מדרשת חז"ל עה"פ עמוני ולא עמונית, דדרכו של איש לקדם ואין דרכה של אישה לקדם, וילפינן משרה, דכתיב הנה באוהל, צנועה היתה,

כדאיתא בגמרא (בבא מציעא פ"ז), יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה, (ולא היו צריכים לשאלה) אלא מאי באהל, כדי לחבבה על בעלה, וברשיי להודיעו שהיא צנועה משאר חברותיה, שאינה נראית, וצריך לישאל אחריה,

מבואר, דהתירו של דהע"ה, שהיה מצאצאי רות המואביה ונעמה העמונית לבוא בקהל, הוא מחמת צניעות שהיה בשרה אמנו,

איתא בגמרא (יבמות ע"ז), דרש רבא, מאי דכתיב פתחת למוסרי, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, שני מוסרות שהיו עלי פתחתם רות המואביה ונעמה העמונית,

מפתח ענינים שבועות נשא תשפ"ב

א, צניעותה של שרה אמנו, נמשכה אצל רות המואביה ובכך ניצל דוד המלך
ב, במה נחלקו האומר ששה בסיון היה והאומר בכ"א ניסן היה היום שנטמן משה בתיבה
ג, כוונת מעמד הר סיני לקבוע אמונת ההשגחה האלוקית
ד, למה נקבע חג השבועות ביום החמישים והתורה ניתנה ביום נ"א
ה, ביאור הרמ"ע מפאנו שהביא המגן אברהם לתרץ
ו, מתחלת קציר שעורים עד כלות קציר חיטים הם הימים שישבה רות עם נערות בועז ביאור ע"ד המהרש"א
ז, ערב שבועות הוא יום טוב-טבוח
ח, ביאור הכתוב חץ שוחט – שחוט ע"ד הנ"ל
ט, ענפי אילן בביהכ"נ בשבועות הוא להינצל ממלאך המוות
י, למה לא חשש מלאך המוות בדוד המלך ממה שהיה אצל אליהו ואלישע
יא, חכמתה של רות ע"ד המהרש"א
יב, ביאור נוסף בחכמתה של רות שהוציא עצמה מכלל עני
יג, חכמתה של רות ע"ד העקידה במ"ש המות יפריד בינך וביני וביאור ובמותם לא נפרדו
יד, ביאור ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה ע"ד הנ"ל
טו, בדרך העקידה יש לברר במה שאמר הכתוב ובמותם לא נפרדו
טז, ביאור האלשיך הק' בכתובים בחייהם ובמותם לא נפרדו וכי המות יפריד ביני ובינך
יז, למה השווה דהע"ה את התורה לדבר שיש לו ערך כספי
יח, אי LAVE האי יומא בדרך הלצה
יט, הפטרה לשבועות ביחזקאל
כ, מאכלי חלב בשבועות ע"ד הפסיקתא
כא, טעמים לאכילת מאכלי חלב בשבועות

האלקים על ההר הזה, מבואר, דיציאת מצרים היה אמצעי, להגיע אל התכלית, שהמטרה היא, תעבדון את האלקים על ההר הזה,

איתא בגמרא (ברכות י"ב), במחלוקת ראבי"ע שביקש להזכיר יציאת מצרים בלילות, וחכמים אמרו רק בימים, ומבאר המהר"ל באיזה סברא פליגי,

וכתב בספר, גבורות השם – (פרק נג) ולמה מסתברא ליה לרבי אלעזר יותר לרבות הלילות, ולחכמים לרבות הימים, ויראה דבסברא פליגי, כי כאשר ראינו ביציאת מצרים שהיה בלילה וביום, הלילה שבו הכה הקדוש ברוך הוא בכורי מצרים, ואמר להם פרעה לצאת, והנה כאן בלילה התחלת היציאה, וביום היתה לגמרי, שהרי ביום היו יוצאים ולא בלילה, ולפיכך סבר רבי אלעזר כי יש להזכיר יציאת מצרים גם בלילה, מצד עצם המכה שבאה בלילה דוקא, והיציאה שהיתה ביום, ולכך ראוי להזכיר ביום ובלילה,

אמנם חכמים סבירי להו, אף על גב שהמכה היתה בלילה, יש להזכיר ביום דוקא, כי זה עיקר הגאולה שהיה ביום, ומחמת זאת הגאולה שיצאו ביום היתה המכה בלילה, אם כן נמשך הכל אל היציאה ביום, ע"כ,

מבואר דמחלוקתם היא דחכמים סוברים שיש לנו להזכיר לפי עיקר המטרה, וראבי"ע סבר, דהאמצעי להגיע אל המטרה, יש להחשיב כמו המטרה עצמה,

וכך יש לנו לומר כאן, דבהאי פליגי, דיציאת מצרים היה אמצעי להגיע אל המטרה שהיא קבלת התורה, וראבי"ח אמר זכות קבלת התורה, כסברת חכמים שהמטרה היא העיקר, ורחב"פ אמר זכות השירה על הים, לומר לך שהאמצעי חשוב לא פחות מהמטרה,

ג, כוונת מעמד הר סיני לקבוע אמונת ההשגחה האלוקית

כתב העקידה (עקידת יצחק שער מ"ה) **המעמד ההוא לתקן בו הסכלות הקנייני**, אשר נפלו עליו מעייני הפלוסופים בחקירתם, אשר באו בחוזק טענותיהם המזוייפות לקיים אלוך בעולם כפי רצונם ועיונם,

איתא בגמרא (שבת קי"ג ע"ב) וכי דרכו של בועז לשאול בנערה, במתניתא תנא **דבר צניעות ראה בה**,

מבואר, דכפי שהיה אצל המלאכים שלא היו צריכים לשאול, וסיבת השאלה היתה, להודיע שהיא צנועה, כן היה הדבר אצל בועז, שסיבת השאלה היתה, להודיע כי סימן צניעות יש בה,

יש לכיין ולומר, דחז"ל לימדו לנו ברות זקנתו של דוד שצניעות היה בה, לומר שהולכת בדרכיה של שרה אמנו, **שמכח צניעותה הותר דוד לבוא בקהל**, וכך נהגה רות, לומר שדוד שהוא מצאצאיה ראוי לבוא בקהל, משום שהצניעות נמשכת בשושלת דורותיו. עד ביאת משיח בן דוד, בב"א.

ב, במה נחלקו האומר ששה בסיון היה והאומר בכ"א ניסן היה היום שנטמן משה בתיבה

איתא בגמרא (סוטה י"ב ע"ב), **כתיב**, (שמות ב' ג') "ולא יכלה עוד הצפינו, ותקח לו תבת גמא, ותחמרה בחמר ובזפת, ותשם בה את הילד, ותשם בסוף על שפת היאר",

אותו היום שהונח משה ביאור, אמרו אצטגניני פרעה שבכך שהונח ביאור, לקה במים,

ר' חנינא בר פפא אמר, אותו היום עשרים ואחד בניסן היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה, ילקה ביום זה,

רבי אחא בר חנינא אמר, אותו היום ששה בסיון היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה ילקה ביום זה, ע"כ עיי"ש,

מבואר, דמחלוקתם היא, איזה זכות יש להזכיר למשה רבינו שלא ילקה ביום זה,

ויש להבין במה חלקו, למה אמר ר' חנינא בר פפא, זכות השירה על הים, ור' אחא בר חנינא אמר זכות קבלת התורה,

ויש לומר דבהאי סברא פליגי, כתיב (שמות ג') בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את

ושקטה? אם יראה, למה שקטה? ואם שקטה, למה יראה? אלא בתחלה יראה, (רש"י שמא לא יקבלו ישראל התורה) ולבסוף שקטה, כשקבלוה,

תוספות (עבודה זרה דף ג עמוד א) **יום הששי** תימה למ"ד בשבעה בחדש נתנו עשרת הדברות, מאי **יום הששי**, וי"ל דיומא קמא לא אמר להו מידי משום חולשא דאורחא, א"נ היתה ראויה לינתן בששי אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו.

כתב מהרש"א (עבודה זרה ג' ע"א) **ושנויי דחיקי נינהו**. והנראה בזה, אחרי שיש לדקדק בסוגיא בפרק ר' עקיבא (שבת פ"ז) דפליגי רבנן ור' יוסי, דרבנן סברי בששה לחדש נתנה תורה, ור' יוסי אמר בז' בו, ולכ"ע בשבת נתנה תורה וכו' ע"ש,

ויש לספק בזה דלכ"ע נתנה תורה **ביום נ"א מן הספירה**, למה קבע הש"י חג השבועות לדורות **ביום חמשים** מן הספירה,

והכוונה בזה לפי שלא היו ישראל אז ראויים לחכמת התורה עד שיטהרו ויקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם כמ"ש **כל שירת חטאו קודמת לחכמתו** וכו', וע"כ היתה הטהרה במספר שבעה שבועות ויום חמשים שהם מספרים קדושים כענין שבת שמיטים ויובלות, ולפי שביום נ' נגמרה הטהרה שזכינו אחר כך ביום נ"א לקבל התורה, קבע הש"י אותו **יום חמשים לחג שבועות**, כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן,

ובזה יתורץ קושיית התוס' דלמאן דאמר נמי בז' בו נתנה תורה הזכיר כאן יום הששי מר"ח לפי **שהוא עיקר** כי בו נקבע **חג השבועות לדורות** וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

עיין באמרי אמת שבועות תר"ע א'.

ה, ביאור הרמ"ע מפאנו שהביא המגן אברהם לתרץ

כתב המגן אברהם (אורח חיים סימן תצ"ד), ומה שקשה עוד דהתורה ניתנה ביום נ"א לספירה, דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת, כבר תי' **העשרה מאמרות**, דבא לרמוז לנו **יו"ט שני של גליות**, ואפשר דהיינו

כי הנה הם מודים במציאותו, אבל כופרים ביכלתו על ממשלת הטבע, ובידיעתו באלו הענינים האפשריים, ובהשגחתו על כתות האנשים, והשכירו והענישו אותם על פי מעשיהם. וכבר כתבנו זכרם בשער אחד ועשרים ושער תשעה ושלשים. כי הנה אלה הם הנחשים הצבועים הנושכים בעם, שנואי נפש התורה האלקית ואויביה, המסיגים את גבולה, ומרחיבים גבול צרתה המכלים רגלי יוצאיה ובאיה, ומגרשים מאהליה כל בני מחמדיה, יותר מכל כתות האנשים החטאים בנפשותם בכל מיני עבודה זרה שבעולם.

ואלו הן אשר גברה ידם בזמן ההוא אשר היו מכחישים פמליא של מעלה, כמו שנודע מכפירותיו של פרעה, אשר באו עליהם שלשה סדרי המכות על דרך המופת, כמו שביארנום בשער ששה ושלשים. והמה אלה אשר נתפשט כחם תמיד בכל הדורות הנמשכים, והם אשר צררונו מנעורינו להביא עלינו השוד והשבר, בהגלות הבנים מעל שלחן אביהם, וגם עד זקנה ושיבה לא עזבונו, כי הם אשר האריכו קצינו והמשיכו תוחלתנו,

והנה לתקן עולם במלכות שדי, בא האלקים במעמד הנורא ההוא, ולהפנות מפנינו כל אלו הדעות הנפסדות אחד לאחד, **כדי לקבוע אמונת ההשגחה האלקית בעולם, אשר היא יסוד כל האמונות וההצלחות**, והוא הענין אשר היו המון עמנו מפקפקים עליו ומספקים בו, כמו שאמרו במסע אשר נעתקו ממנו לסיני (לעיל יז, ז) היש ה' בקרבנו אם אין, כי תמיד כל היום היו חושדים כי מרוב גדולתו ועוצם רוממותו אינו משגיח בהם ואינו מבחין בעניניהם, וזו היתה הסבה למה שהיו רבים ועצומים מהם ממאנים לצאת לחפשי, כי אמרו שטוב להם עבוד מצרים ממותם במדבר בלא אדונים ויאוש הבעלים, ובאשר יתהלכו שם בפח ההפקר ילכדו, ומבלי משים לנצח יאבדו.

ד, למה נקבע חג השבועות ביום החמישים והתורה ניתנה ביום נ"א

איתא בגמרא (עבודה זרה דף ג עמוד א) אר"ש בן לקיש, מאי דכתיב: ויהי ערב ויהי בקר יום **הששי**, מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, ואמר: אם ישראל מקבלין את תורתי - מוטב, ואם לאו - אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו; והיינו דאמר חזקיה מאי דכתיב: משמים השמעת דין ארץ יראה

ושתי הלחם של חטין היו, והוא חיי נפש האדם כמ"ש רש"י בשמעתין, ואני שמעתי דרבי יהודה לטעמיה, דהא אזלא כמאן דאמר בסנהדרין (דף ע, ע"ב)

והוא מבואר, שאמר הכתוב מהחל חרמש וגוי שהוא קציר שעורים, תחל לספור שבעה שבועות, הכונה בו, כי בצאתם ממצרים שנקראו חמורים, והיו ישראל גם כן בלא מצות לא היו ראויים רק למאכל בהמה שהן שעורים עד ספירת שבעה שבועות ע"ש הכתוב (משלי ב' ד') "אם תבקשנה ככסף וכמ"ט מונים תחפשנה, וגוי ודעת אלקים תמצא" שהוכנו אז לדעה שמביא מאכל חטים שאז קבלו התורה, וע"כ מביא ב' הלחם מחטים שמביא הדעת כדאמרי' בפ' בן סורר (סנהדרין ע' ע"ב), וע"כ אמרו בפ' מי שמת (ב"ב קמ"ז ע"א) יו"ט של עצרת ברור זרעו חטין (עיי"ש במהרש"א ביאור נאה), וע"כ אמר מהחל חרמש בקמה שהוא קציר שעורים מאכל בהמה, תספור נ' יום עד הבאת ב' הלחם שבאה מן החטין לקבל דעה, וחכמת התורה, עכ"ל המהרש"א,

לפיכך ישבה רות עם נערות בעז מקציר שעורים

עד קציר חטים

עד"ז מבואר היטיב, מה שאמר הכתוב, "והמה באו בית לחם בתחלת קציר שעורים", וותדבק בנערות בעז ללקט עד כלות קציר השעורים וקציר החטים", פירוש שבאה משדי מואב, בבחינת שעורים ללא דעת, וישבה שם ללמוד דעת עד כלות קציר חטים שהוכנה אז לדעה שמביא מאכל חטים, כנ"ל

ז, ערב שבועות הוא יום טובח-טבוח

איתא בגמרא (שבת קכ"ט ע"ב) הקזת דם במעלי יומא דעצרתא - סכנתא. וגזרו רבנן אכולהו מעלי יומא טבא משום יומא טבא דעצרת דנפיק ביה זיקא ושמיה טבוח. דאי לא קבלו ישראל תורה - הוה טבח להו לבשרייהו ולדמיייהו, ע"כ,

ולכאורה קשה דלא הי"ל לקרותו טבוח אלא טובח שבא לטבוח אחרים,

ביאר המהרש"א למה נקרא יום טבוח ולא טובח

דאיתא בגמרא (סנהדרין מ"ג ע"ב) אמר רבי יהושע בן לוי, כל הזובח את יצרו ומתודה

דקאמר יום א' הוסיף משה מדעתו ואין כאן מקומו, ע"כ במגן אברהם,

כתב הרמ"ע מפאנו (שנת ש"ח ש"פ) בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור דין - חלק ב פרק טו),

כי אמנם חג ה' לנו ביום מתן תורתנו מקרא קדש לסוף חמשים יום אחר הפסח, ופסח מצרים בחמשי בשבת היה (שבת פ"ז), ולכוליה עלמא בשבת ניתנה תורה (שם פו) שהוא לסוף חמישים ואחד יום, והיא גופא קשיא.

אלא ודאי, כיון שמתן תורה היה בחוץ לארץ ה' חפץ למען צדקו ליתן חלקנו בתורתו, שכן הסכימה דעת עליון לחוג בעצמו ובכבודו ביום טוב של גליות שהוסיף משה מדעתו כדברי רבי יוסי, כי שם ערבים עליו דברי דודים המה היוצרים עת לעשות לה' לפיכך הפרו תורתו כתלונות הנביא ישעיהו (כ"ו כ"ג) "לבד בך נזכיר שמך" שדרשה בר יוחאי (זהר שמות ט) על הסוד הזה,

ו, מתחלת קציר שעורים עד כלות קציר חטים הם הימים שישבה רות עם נערות בעז ביאור ע"ד המהרש"א

כתיב (רות פרק א פסוק כב), "ותשב נעמי ורות המואביה כלתה עמה השבה משדי מואב והמה באו בית לחם בתחלת קציר שעורים",

כתיב (רות פרק ב' כג) "ותדבק בנערות בעז ללקט עד כלות קציר השעורים וקציר החטים",

איתא בגמרא (ראש השנה ט"ז ע"א) הביאו לפני עומר בפסח, שתי הלחם בעצרת, נסכו לפני מים בחג,

כתב המהרש"א (ראש השנה ט"ז ע"א ד"ה הביאו עומר), חשיב כאן שלושה דברים שהם חיי שלושה נפשות שבעולם שהם נפש הצומח, ונפש הבהמה, ונפש האדם,

המים בחג הם חיי נפש הצומח, והעומר של שעורים הוא חיי נפש הבהמה, כדאמרי' פ"ק דפסחים (דף ג') שעורים נעשו יפות א"ל צא ובשר לחמורים, ובמס' סוטה (ט"ו) אמרי' תביא מנחת שעורים שהוא מאכל בהמה,

עליו, מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקדוש ברוך הוא בשני עולמים,

פירש רש"י זובח את יצרו - לאחר שהסיתו לחטוא הוא זובחו והורגו ושב בתשובה ומתודה עליו,

כתב המהרש"א (סנהדרין מ"ג ע"ב ד"ה כל הזובח את יצרו) ר"ל **הכובש את יצרו** כמו שישד ר' אפרים (בסליחות ליום כפור) **גבורות הזובחים אשר יצרים טובחים ומודים ומשבחים המה הגבורים ור"ל שכובש את יצרו להבא, ומתודה לשעבר,**

וע"פ דרך זה יתיישב מ"ש (שבת דף קכט עמוד ב) מעלי יומא דעצרת **נפיק ביה זיקא ושמיה טבוח**, דאי לא קבילו ישראל התורה היה טובח להו לבשרייהו, אבל לפי מה שאמרו הכא **שהכובש את יצרו ומנצחו**, הוא זובח יצרו,

במתן תורה נמי דודאי ההוא זיקא שהוא השטן הוא יצר הרע הוא רוח מ"ה שבא לטבוח את ישראל אילו לא קבלו התורה, אבל כיון שקבלו התורה, **וכבשו את יצרים** הרי אדרבה **זבחו ישראל את היצר הרע**, ושפיר מקרי "טבוח",

וקאמר כאלו כבדו להקב"ה כו'. דבי הנוני"ן של יכבדנני דקאי על הקדוש ברוך הוא ב' פעמים דהיינו במה **שכובש את יצרו להבא** מכבדו בעוה"ז, ובמה **שמתודה על לשעבר** מכבדו בעולם הבא, **עכ"ל המהרש"א**,

ח, ביאור הכתוב חץ שוחט – שחוט ע"ד הנ"ל

איתא בגמרא (ערכין טו עב) כל המספר לשון הרע, אומר הקדוש ברוך הוא, אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה נדוננו, שנאמר חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים, אין חץ אלא לשון, שנאמר: **חץ שחוט לשונם מרמה דבר**,

מה תקנתו של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, שנא': **מרפא לשון עץ חיים**, ואין לשון אלא לשון הרע, שנאמר: **חץ שחוט לשונם**, ואין עץ אלא תורה, שנאמר: **עץ חיים היא למחזיקים בה**,

יש לבאר, ע"ד ביאור המהרש"א המובא לעיל בענין **טובח וטבוח**, כי לאחר שנתגברו על יצרים הרי הוא **טבוח**, ואם לאו הרי הוא **טובח**, כך יש לבאר ההבדל בין **הכתיב בפסוק**, "חץ שוחט לשונם", לבין **הקרי "חץ שחוט לשונם"**

וכך צריך לבאר, כי המספר לשון הרע, עליו הכתוב אומר **חץ שוחט לשונם**, והחוזר בו ובא לתקן, עליו הכתוב אומר **חץ שחוט לשונם**.

ט, ענפי אילן בביהכ"נ בשבועות הוא להינצל ממלאך המוות

איתא במגן אברהם (או"ח סימן תצ"ד ס"ק ה'), נוהגין להעמיד אילנות בבה"כ ובבתים, ונ"ל הטעם שיזכירו שבעצרת נידונין על פירות האילן ויתפללו עליהם, ע"כ,

איתא בגמרא (שבת ל"א ע"א), מאי דכתיב (תהלים ל"ט ה') "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני",

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, "הודיעני ה' קצי", אמר לו, גזרה היא מלפני שאין מודיעין קיצו של בשר ודם, "ומדת ימי מה היא", גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם, "ואדעה מה חדל

אני", אמר לו בשבת תמות, אמות באחד בשבת, אמר לו, כבר הגיע מלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, אמות בערב שבת, אמר לו, "כי טוב יום בחצריך מאלף" (תהלים פ"ד י"א), טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח,

כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא, ההוא יומא דבעי למינח נפשיה, קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה, דלא הוה פסק פומיה מגירסא,

אמר מאי אעביד ליה, הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה, אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני, (מנענע המלאך באילנות להשמיע קול תימה, רש"י), נפק למיחזי, הוה סליק בדרגא, איפחית דרגא מתותיה, אישתיק ונח נפשיה,

שבועות נשא תשפ"ב
בסערה השמימה ללא התערבותו של מלאך
המוות, לפיכך לא נגלה לו דבר זה.

יא, חכמתה של רות ע"ד המהרש"א

כתיב (רות פרק ב' ה') **כתב רש"י** למי הנערה
הזאת - וכי דרכו של בועז לשאול בנשים אלא
דברי צניעות וחכמה ראה בה,

איתא בגמרא (שבת קי"ג ע"ב), "ויאמר בועז
לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת",
וכי דרכו של בועז לשאול בנערה, אמר רבי
אלעזר, **דבר חכמה ראה בה**, שני שבלין
לקטה שלשה שבלין אינה לקטה, וברש"י,
דהכי היא מתניתין (פאה פרק ששי משנה ה) שני
שבלים - לקט, שלשה - אינו לקט.

במתניתא תנא, דבר צניעות ראה בה, ע"כ,

מהי החכמה קושיית המהרש"א וביאורו

כתב המהרש"א (שבת קי"ג ע"ב ד"ה דבר
חכמה), הרי כך הוא הדין לבית הלל, שניים
לקט, שלושה אינם לקט, **ומאי דבר חכמה**,
ונראה לפרש, מכיוון ורות היתה גם גיורת גם
ענייה וגם אלמנה, היתה ראויה ליטול גם
שלושה שיבלים,

ודבר חכמה היה בה, שלא תהיה נחשבת לג'
המדוכים האלה, וע"כ לא נטלה רק שתיים
לקט כשאר סתם בני אדם, **עכ"ל**
המהרש"א,

יב, ביאור נוסף בחכמתה של רות שהוציא עצמה מכלל עני

אפשר לבאר עוד, דרש"י פירש על הפסוק
(רות פרק ב' ה') "ויאמר בעז לנערו הנצב על
הקוצרים למי הנערה הזאת", וכרך **דברי**
צניעות וחכמה יחד, לפי"ז **אמרתי לתרץ את**
קושית המהרש"א, שהקשה, הרי כך הוא
הדין לבית הלל, שניים לקט, שלושה אינם
לקט, **ומאי דבר חכמה**, **אפשר לומר**, כי
החכמה של רות היתה לנהוג בצניעות,
שמחה בחלקה, ובכך קיימה רות בעצמה הא
דשנינו, (אבית פרק ד' משנה א') **איזהו עשיר**
השמח בחלקו אמרה רות, מכיון והשמח
בחלקו הוא עשיר, אי"כ אין לה דין עני,

מבואר, דע"י **נענוע ענפי האילן** פסק פומיה
מגירסא, **לפי"ז אפשר לומר**, דמה שנוהגין
להעמיד אילנות בבה"כ ובבתים, ומלקטים
ענפי האילן בשבועות ומביאים אותם
לביהמ"ד, לרמז שלא יוכל מלאך המות לנענע
הענפים ולגרום להפסיק פומא מגירסא. כמו
שעשה כבר ביום הזה אצל דוד המלך.

י, למה לא חשש מלאך המוות בדוד המלך ממה שהיה אצל אליהו ואלישע

כתיב (מלכים ב' פרק ב') "ויהי כעברם ואליהו
אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך בטרם
אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים
ברוח אלי,

ויאמר, הקשית לשאול, **אם תראה אותי לקח**
מאתך, **יהי לך כן**, ואם אין, לא יהיה, ויהי
המה הלכים הלוך ודבר, והנה **רכב אש וסוסי**
אש ויפרידו בין שניהם, ויעל אליהו בסערה
השמים, **ואלישע ראה** והוא מצעק, אבי אבי
רכב ישראל ופרשיו, ולא ראהו עוד ויחזק
בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים",

כתב בספר דברי שאול ממוהר"ר **שאול יוסף**
נתנזון זצ"ל (חלק הדרשות, ד"ה, נראה עפ"י מ"ש
במלכים ב' ב'), והנה **ביאור הפסוק הלז**
שמעתי **מכבוד אבי מורי הרב הגאון ז"ל**
הכ"מ שביאר, שהכתוב מעיד על **גודל חכמת**
אלישע, שהנה, מי שרואה **רכב אש וסוסי**

אש, מה מאד **יתפעל לב אנושי ולא ירגיש**
כלל בשום דבר, אבל אלישע, אף שראה זאת,
לא נתפעל מכל זה רק מצעק **אבי אבי רכב**
ישראל ופרשיו, שהרגיש בחסרון, עכ"ל, וזהו
אם תראה א-ו-ת-י, ולא את רכב האש וסוסי
האש, שהאדם מתפעל מזה, **עכ"ד**,

יש לשאול, כשבא מלאך המוות למינח נפשיה
דדוד המלך, והסיח את דעתו מלימוד התורה
ע"י שנענע את ענפי האילן, למה לא חשש,
שכמו שהיה אצל אלישע שלא הסיח דעתו אל
רכב אש וסוסי אש, כביאור הדברי שאול, וכך
יהיה אצל דוד המלך,

ויש לפרש, גם אם יש לומר כי אלישע היה
אחרי דוד המלך, אך איך לא נגלה לו דבר זה,
ויש לומר, מכיון שמלאך המוות לא היה
מעורה אצל אליהו הנביא, משום שעלה

מכילתא דרשב"י פי יתרו י"ט כ"ד, משה מחיצה בפני עצמו אהרן מחיצה בפני עצמו, כן בהכרח **המות יפריד ביניהם** להיות כל אי במעלתו במדרגתו מתחלפת במין ממדרגת חברו כענין רבוי הנבדלים,

וכמו שאמרו (ב"ב ע"ה ע"א) אין לך צדיק וצדיק שאינו נכוה מחופתו של חברו,

ובמדרש (רות רבה ג' ד') רבי חייא ורבי שמעון בן חלפתא הוו יתבי ועסקי באורייתא בערובתא דפסחא, עד אמרס ז"ל כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו והודו לו, ואיתא בגמרא, (בבא מציעא דף פג עמוד ב), אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו, ע"כ,

והנה אם כן בדברים אלה, קבלה על עצמה עול מלכות שמים שלמה בחכמה ובתבונה,

יד, ביאור ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה ע"ד

הנ"ל

ולזה נאמר רות פרק א י"ח "ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל", יראה, ותרא שהיא מתאמצת בחכמתה ובטענותיה יותר ממה ששיערה ממנה, ותחדל, עכ"ל העקידה,

טו, בדרך העקידה יש לברר במה שאמר הכתוב ובמותם לא נפרדו

עפ"י ביאור העקידה הנ"ל בחכמתה של רות, יש לעיין במה שאמר הכתוב, (שמואל ב פרק א פסוק כג), "שאל ויהונתן הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו"

וצ"ל כפירוש הרד"ק, שפירש לא נפרדו, שלא נפרדו מעם ה'.

טז, ביאור האלשיך הק' בכתובים בחייהם ובמותם לא נפרדו וכי המות יפריד ביני ובינך

כתב האלשיך (על שמואל ב פרק א פסוק כג), כי הנה שאל ויהונתן הנאהבים לשמים והנעימים לבריות, רצה הקדוש ברוך הוא

ומכיון ואין לה דין ענייה, נשאר לה הזכות ללקוט רק בגלל גיורת ואלמנה, ולכן שתיים לקטה שלש לא לקטה,

וזו היתה חכמה יתירה, שע"י חכמה יתירה שהיתה בה, הוציאה את עצמה מכלל עני.

יג, חכמתה של רות ע"ד העקידה במ"ש המות יפריד בינך וביני וביאור ובמותם לא נפרדו

כתיב (רות פרק א פסוק ט"ז), "ותאמר רות אל תפגעני בי לעזבך לשוב מאחרייך, כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין עמך עמי ואלקייך אלקיי", "באשר תמותי אמות ושם אקבר כה יעשה ה' לי וכה יסיף כי המות יפריד ביני ובינך",

בעקידת יצחק (רות פרק א פסוק ט"ז), כתב, ותאמר רות, עתה ביארה מה שאמרה ראשונה, (רות א' י'), "כי אתך נשוב לעמך", לא אל בחינתה לבד, (כלומר שתבוא איתה), אך יהיה הרצון במאמר איתך, לומר באשר תלכי אלך, ובאשר תלוני אלין, עיקר הכונה הוא מאמר לעמך, כי עמך עמי ואלוקיך אלוקי, ובדת אשר תמותי אמות ובמשפטה אקבר, סוף דבר היתה כונתה אל העם, לא אל מאמר אתך כמו שחשבה, אדרבה כה יעשה ה' לי וכה יוסיף, כי המות יפריד ביני ובינך,

ההיפרדות במוות מוכיח על חכמתה העצומה

כתב העקידה, כי לדעתי חכמה עצומה דברה, במה שלא אמרה כי המות לא יפריד ביני ובינך לשון שולל, כי אם לשון מחייב,

"כי המות יפריד ביני ובינך", והכוונה, כי על דרך האמת האנשים אשר אין להם דת אלקית, ודאי אין המות היא המפרדת ביניהם כי מקרה אחד לכל, כי כולם הם מתים בחייהם ובמותם לא יפרדו כי מותרם מן הבהמה אין,

אמנם הצדיקים בעלי ברית אלקינו המקוים לנפשותם התעצמות נבדל במעשה ובעיון, כמו שאמרנו היטב אצל "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב' ז') שער ששי מספר העקידה,

הנה הם כמו שאי אפשר שלא יהיו נבדלים במעלותם בחייהם, וכמו שאמר בשרידים

איתא במדרש, (קהלת רבה פרשה א-י"ג), אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו אלא **יש לו מנה רוצה מאתים**,

מבואר, כדאיתא שם במדרש שרוצה להכפיל ממונו מאחד לשתיים, משתיים לארבע, וכו',

ואין מדובר בבעל נפש רחבה שאמר אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב, אלא מסתפק בפי שתיים,

אבל בדברי תורה, אדם שיש בידו מסכת אחת, רוצה שיהיו בידו שישים מסכתות ועוד ועוד,

וע"ז אמר דוד המלך (תהלים קי"ט ע"ב), "טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף", שהתאוה לתורה היא יותר מכסף. וזהו טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף.

ביאור ב' בדרך שאמרו ישראל לדידי שוה לי

מן הדין אפשר לקדש בכסף ובשווה כסף, ולדעת האומרים שקידש הקב"ה את ישראל על ידי נתינת התורה, והיא כסף הקידושין. יש לברר אם יש בתורה שוה כסף, שכן מצינו, שחזר הקב"ה על כל אומות העולם לתת להם את התורה, ולא היתה אומה שרצתה לקבל, ואמרו שאין לתורה ערך אצלם,

רק בני"י אמרו מיד נעשה ונשמע, וקיבלוה, ואם כן הוי כאשה שאמרה לדידי שוה לי, שבכך הדין הוא שנקנית, כמבואר בקידושין (ח'), ולפי שקיבלו עליהם ישראל ואמרו לדידי שוה לי, זכו בתורה שהיא כסף הקידושין.

מבואר לפי זה, כיון שהתורה היא כסף הקידושין של עם ישראל, ומן הדין אפשר לקדש רק בכסף ובשווה כסף, לפיכך השוה דהע"ה את התורה לערך כספי, ואמר, טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף, שיוכל הקב"ה לקדש את עמו ישראל ע"י התורה.

מה היה כסף הקידושין שקידש הקב"ה את ישראל

בספר פנים יפות (פרשת תרומה, ובהרחבת יתר מבואר הדבר בשקלא וטריא שכתב בעל פנים יפות, בהקדמה לספרו המקנה על קידושין),

יתאחדו במחיצה אחת כאחת לעולם הבא. ושמא תאמר כי אילו זכו לא היו מתים כאחת, שתראה מות של אכזריות, לזה אמר אדרבה מחמת חיבתם היה, וזהו **בחייהם ובמותם לא נפרדו**,

והוא מעין מאמרנו על רות עם נעמי שאמרה (רות א יז) **"כי המות יפריד ביני וביניך"**,

כי ידענו מחכמי האמת כי נפש הגר נעשה מלבוש לנפש צדיק, בעלותו אל המנוחה העליונה, ועל דרך זה תהיה נפש גיורת מלבוש אל נפש צדקת,

כי כה יעשה לי אלקים כמאמרך, וכה יוסיף, כי עמך אהיה **בעולם הזה ובעולם הבא**, כי רק המות בלבד הוא שיפריד ביני וביניך, **כי לא יהיה מפריד, רק המות**, כי מיום מות הראשונה משנינו עד מות השנית נפרד, אך לא אחר היות שנינו שמה **כי אז נעמדה יחד**,

ובזה נבא אל ביאור הענין "ויקנן דוד את הקינה הזאת על שאול ועל יהונתן בנו", אמר דוד הנה רצה יתברך יהיו יחד **שואל ויהונתן בעולם הזה ובעולם הבא**, ולא בלבד שמחיצתן אחת, כי אם שגם לא יתפרדו **מיום מות זה עד יום מות זה**, כי אם שגם המות לא יפריד, כי ימותו כאחת, באופן שבחייהם ובמותם לא נפרדו, **עכ"ל האלשיך**.

יז, למה השווה דהע"ה את התורה לדבר שיש לו ערך כספי

איך ניתן להשוות את התורה לערך כספי

כתיב (משלי ג' ט"ו) "יקרה היא מפנינים, וכל חפציד, לא ישוו בה", כלומר, שאין להשוות שום דבר לערך התורה,

כתיב, (איוב כ"ח ט"ז), "לא תסולה בכתם אופיר בשוהם יקר וספיר, לא יערכנה זהב וזכוכית, ותמורתה כלי פז",

ואיך השווה דהע"ה את ערך התורה לערך כסף ושוה כסף, שאמר "טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף", ואפשר לבאר כדלקמן,

ביאור א' ע"ד יש לו מנה רוצה מאתים

ושם דן בדעות השונות, אם כסף הקידושין שקידש הקב"ה את ישראל היה ביזת הים, או מתן תורה

האי יומא בדרך LAVE ית, אי הלצה

נתבאר לעיל ע"ד התוס' שרב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק,

איתא בגמרא (סוטה ל"ו ע"ב), בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא הוה קגמר, הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא ולמד, שנאמר: **עדות ביהוסף** שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע.

מבואר א"כ שיוסף ידע **בשבעים לשון**, ואפשר שרב יוסף שהשווה עצמו גם ידע בכך,

ותרגום המילה LAVE = **לאוו** באנגלית הוא אוהב, לפי"ז י"ל אי **לאוו** האי יומא, אם היו כולם **אוהבים** את היום של **מתן תורה**, כמה יוסף איכא בשוקא, פירוש כמה רב יוסף היו בשוק.

יט, הפטרה לשבועות ביחזקאל

יש לומר מכיוון ובתחילת ההכנה לקבלת התורה ראתה שפחה יותר מיחזקאל. ראוי כשהגיענו לקבלת התורה לדעת מה ראה יחזקאל

כ, מאכלי חלב בשבועות ע"ד הפסיקתא

כתיב (שמות פרשת כי תשא) פרק לד פסוק כו - כז "לא תבשל גדי בחלב אמו, ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל"

איתא בפסיקתא (רבתי - פרשה כה) דבר אחר "לא תבשל גדי עשר תעשר" לא תבשל הראשון ודאי לאיסור בשר בחלב, השני למה,

אלא כשבא הקב"ה ליתן תורה התחילו מלאכי השרת משליכים פירקם לפני הקדוש ברוך הוא, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו (תהלים ח' ה') ה' אדונינו מה אדיר

שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים (שם שם ב')

אמר רבי אחא אמרו לו המלאכים אישורך הוא שתתן הודך על השמים ותתן לנו תורתך, אמר להם הקדוש ברוך הוא אין תורתי נמצאת אצליכם, לא תמצא בארץ החיים, משל למלך שהלך ללמד את בנו סילקראות (אריגה) והיו אצבעותיו מקטעים ראה אותו רבו ואמר לו לך למד את בנך אומנות אחרת שכל אומנות הזו אינה מתבקשת אלא באצבעות ובאת ללמדו סיליקראות,

כך אמר להם הקב"ה מה אתם אומרים אשר תנה הודך על השמים ואינה נמצאת אצליכם, מה כתב בה, אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ב') כופרים אתם במלכותי לא אצלי אתם ואין אתם רואים דמות כבודי ככל יום,

וכן כתב בה אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט י"ד) וכי מתים אתם,

כתב בה את זה תאכלו (ויקרא י"א ט') ואת זה לא תאכלו (שם שם ד') וכי אוכלים ושותים אתם שאתם מבקשים שאתן את תורתי לכם, מה עשה הקב"ה, לא עשה אלא מסלק אותם ונתן תורה לישראל,

והם כופרים בלא יהיה לך (שמות כ' ג') לסוף ארבעים יום התחילו המלאכים אומרים לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע לא כך אמרנו לך לא נתן את התורה להם לפיכך כשביקש הקב"ה לכתוב אותם להם שנית לא היו המלאכים מניחים אותן, אומר להם הקדוש ברוך הוא אתם הם שמקיימים את התורה, תינוק הגמול בישראל מקיימה יותר מכם, יוצא מבית הספר אם היה לו לאכול בשר וחלב, איפשר לו לאכול חלב עד שירחץ ידיו מן הבשר, ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם בשר וחלב כאחת ואכלתם, שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו (בראשית י"ח ח') וכיון שסלקם הקדוש ברוך הוא בתשובה זו, אמר הקב"ה למשה עד שהשעה פנויה כתב לך את הדברים האלה לכך כתב לא תבשל גדי בחלב, ויאמר ה' למשה כתב לך על פי (שמות ל"ד כ"ו וכ"ז) שלא תבשל גדי. ר' עזריה פותח במ סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר (תהלים קי"א ח'):

כא, טעמים לאכילת מאכלי חלב בשבועות

נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה - על אחת כמה וכמה.

דרש בר קפרא, מאי דכתיב (תהלים ס"ח י"ז) למה תרצדון הרים גבונים, יצתה בת קול ואמרה להם, למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני. כתיב הכא גבונים וכתוב התם או גבן או דק, אמר רב אשי, שמע מינה האי מאן דיהיר, בעל מום הוא.

כתב המהרש"א (מגילה דף כט עמוד א ד"ה למה תרצו דין עם סיני) נסמך זה המאמר לכאן דפליג אדלעיל שלא באו ההרים ללמוד תורה אלא לעשות דין עם הר סיני לומר שהם גבוהים יותר ממנו ועליהם ראוי ליתן התורה,

אבל יצתה ב"ק שגבהות הוא מומם בזה וכדאמרינן פ"ק דסוטה לעולם ילמוד אדם מדעת קונו, (רש"י, לאהוב את הנמיכות) שהרי הניח הקדוש ברוך הוא כל ההרים והגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, שנא' את דכא ושפל רוח,

למה לא רצו ההרים להתאחד

על פי הנ"ל תרצתי למה שהוקשה, אצל יעקב אבינו כשכל אבן אמרה עלי יניח צדיק ראשו התאחדו האבנים לאבן אחד, ולמה במתן תורה כשכל הר רצה שעליו תינתן התורה לא התאחדו,

והשבתי, ע"ד הא דאיתא, (מגילה כט ע"א), מאי דכתיב למה תרצדון הרים גבונים, יצתה בת קול ואמרה להם, למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני. כתיב הכא גבונים וכתוב התם או גבן או דק, אמר רב אשי: שמע מינה האי מאן דיהיר - בעל מום הוא.

לפי"ז יש לפרש דלפי שההרים היו מתיהרים, רק אני ולא אחר, לכן לא רצו להתאחד.

כג, טעם נאה למה ביקש רב יוסף ביום עצרת שיעשו לו עגלה משולשת

איתא בגמרא (פסחים ס"ח ע"ב), רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, ע"כ,

טעם א'

אפשר לתת טעם, לכך שנהגו לאכול מאכלי חלב בשבועות, דבזמן שקיבלו בניי את התורה, בוודאי קיבלו על עצמם, ליגריס באורייתא תדירא, ללא הפסק כלל וגם מבלי לישון,

ואיתא בגמרא (סוכה נ"ג ע"א) שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר,

לפי"ז אפשר, שכאשר שמע משה רבינו, שקיבלו עליהם שלא לישון כלל, היו חייבין לישון לאלתר, ולפיכך הורה להם משה רבינו, לאכול מאכלי חלב, כדכתיב בספר שופטים (פרק ד') ותפתח את נאוד החלב ותשקהו, וברש"י, נאד החלב - שהחלב מכביד את הגוף להיות נרדם, ולכן אכלו מאכלי חלב, כדי שישנו לאלתר.

טעם ב'

עוד יש לומר, כל מאכל שמתקלקל לא ניתן להשתמש בו יותר, משא"כ חלב שהחמיץ ניתן לעשות ממנו גבינה ומאכלים נוספים, וכך גם בתורה, אם אדם חלילה החמיץ, אל לו להתייאש,

טעם ג'

עוד יש לומר, חל"ב בגימטריא 40 רמז, להא דריש לקיש (תענית ז' ע"ב) הוה מסדר מתניתיה ארבעין זמנין כנגד ארבעים יום שניתנה תורה, ולכן אוכלים מאכל שמספרו ארבעים,

טעם ד'

עוד יש לומר, כתיב (שיר השירים ד' י"א) "נפת תטפנה שפתותיך כלה, דבש וחלב תחת לשונך, וריח שלמתיך כריח לבנון", לומר לך, כי ביום שישראל הם ככלה, יש להם לקיים, **דבש וחלב תחת לשונך**,

כב, יש לבאר למה לא רצו ההרים להתאחד במריבתם על קבלת התורה

איתא בגמרא (מגילה דף כט עמוד א) **כתיב**, (ירמיהו מ"ו י"ח) "כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא", (רש"י, וככרמל בים יבוא - למדנו שעבר כרמל את הים, ואימתי היה - בשעת מתן תורה). והלא דברים קל וחומר, ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה **ללמוד תורה**,

ואז, כמה יוסף איכא בשוקא, הייתי יכול להיות כמו כולם, ולא היה צריך לשנות בי את כתונת הפסים כדי שיתגלגל דבר הירידה למצרים, והייתי כמו כל יוסף אחר שבשוק. וזהו, אי לאו היא יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא.

כד, איך קיבלו התורה ממשה שהיה כאחד המלאכים בשמים

איתא בגמרא (חולין קל"ט ע"ב), משה מן התורה מנין, "בשגם הוא בשר",

כתב רש"י בשגם, בגימטריא כמו משה, עכ"ל,

כתב המהרש"א (חולין קל"ט ע"ב ד"ה משה מן התורה מנין), דלפי הנראה, היה לבעל דין לחלוק ולומר, שאלו שמות המיוחדים להם אינם עיקר מן התורה בהם, כי השם **משה**, בת פרעה נתנה לו, והוא לשון מצרי כדעת המפרשים,

וע"כ אמר במשה, מנין שהוא שם המיוחד לו לעיקר מן התורה, שנאמר "בשגם הוא בשר", שקודם שנקרא כך ע"י בת פרעה, קראו התורה אותו בשם זה, על שם שהוא הוציא ומשה את ישראל מן הים, עד"ה ימשני ממים רבים, וע"כ נקרא משה ולא נמשה או משוי והוא מבואר, **ע"כ פירוש המהרש"א**,

בספר בניהו בן יהוידע (חולין קל"ט ע"ב), מבאר, משה מן התורה מנין. נ"ל בס"ד הכונה, בתורה כתוב שבשם זה קראתו בתיה אחר שגמלתו אמו והביאתו אצלה, וקראתו משה על שם המקרה שקרה לו, ומנין לנו ראייה מן התורה, שזה השם גזור לו מן השמים, דלכן נעשה שם זה עיקר יותר משאר שמות שיש לו. והשיב, רמוז מקדם קדמתה בכתוב בשגם זה משה.

אי נמי נ"ל בס"ד (בן יהוידע), דהכי קאמר, משה, מן ה' תורה, ר"ל מן **חמשה חומשי תורה** מנין, כי שמו הטוב אינו כתוב אלא בארבעה ספרים ואינו נזכר בספר בראשית,

והשיב **בשגם זה משה** והוא פסוק בספר **בראשית**, ע"כ פירוש הבן איש חי,

יש לבאר הקושיא כיצד קיבלו תורה ממלאך

חשבתי לבאר ולומר, כי יש לשאול, מכיוון ומשה עלה למרום, ושם, ארבעים יום לחם לא אכל ומים לא שתה, והיה כאחד המלאכים, ואח"כ הביא תורה לבניי, אולי נאמר כי ממלאך לא ניתן לקבל תורה, כי לא בשמים היא, **אפשר לפרש**, כי זו היא שאלת הגמרא, **משה מן התורה, מנין**, האם ניתן לקבל תורה ממשה, שמא הוא מלאך,

יש לבאר, למה ביקש דוקא עגלא תלתא

איתא בגמרא (שבת י" ע"ב), לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף, יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, ע"כ,

קושית התוס' הרי הירידה למצרים היתה בגזירת ברית בין הבתרים

הקשו התוס', (שבת י" ע"ב), ואע"ג דבלאו הכי נגזר בברית בין הבתרים, דכתיב (בראשית ט"ו), "ועבדום וענו אותם", ומתרץ, עיי"ש,

המהלך של מלך מלכי המהלכים בדרך לירידה למצרים

מבואר, כי הירידה למצרים היתה בגזירת ברית בין הבתרים, ושינוי ששינה יעקב את יוסף, היה מהלך בתוך השתלשלות הירידה למצרים, כאמרם נתגלגל הדבר,

רב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), קרי רב יוסף אנפשיה "ורב תבואות בכח שור", וכתבו התוספות שם, (ד"ה קרי רב יוסף אנפשיה), משום דיוסף איקרי בכור שור, כדכתיב (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו, **עכ"ל התוס'**, **מבואר**, שרב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק,

בברית בין הבתרים נאמר קחה לי עגלה משולשת כתיב (בראשית ט"ו ט) "ויאמר אליו קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת ואיל משלש ותר וגזל",

ביאור במה שאמר כמה יוסף איכא בשוקא

לפי זה אפשר לפרש כמין חומר, את מה שביקש רב יוסף **עגלה משולשת**, לפי שרב יוסף, השווה עצמו ליוסף הצדיק כדברי התוס',

וכך אמר רב יוסף, עבדי לי עגלא תלתא, דבברית בין הבתרים נאמר (בראשית ט"ו) קחה לי **עגלא משולשת**, שהיא **עגלא תילתא**, ואי לאו האי יומא, של ברית בין הבתרים, דקא גרים, שגרם את הירידה למצרים, לא היה צריך ההשתלשלות לגלגל הירידה למצרים ע"י שינוי ששינה יעקב את יוסף,

רבנן אמרי, **ממתן תורה**, שנאמר (שמות כ' י"ט) "כה תאמר אל בני ישראל" וכתוב "כה תברכו", **עכ"ל המדרש**.

כתב בספר פרשת דרכים (הדרוש השני), והנה המאמר הזה אומר דרשוני וחיו, דבשביל דרשה **דכה, כה, אמרו דרשה זו**.

ועוד למ"ד ממתן תורה, הא כתיב באברהם אבינו "כה יהיה זרעך".

ועוד דהרי כמה כה איכא בקראי, כה אמר ה' כחצות הלילה, כה תאמר אליהם, וכאלה רבות, וא"כ מה נשתנו אלו מאלו,

ונראה, כתב בפרשת דרכים, דפליגי באותו מחלוקת שכתבנו לעיל בדרוש הראשון, **אם ישראל קודם מתן תורה, יצאו מכלל בני נח לגמרי, או לא,**

איתא בגמרא (ברכות כ' ע"ב) דרש ר' עזירא אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך. אמר להם ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת ושבעת והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה.

למדנו מכאן, דבברכת כהנים הראנו ה' אהבתו אותנו שהבדילנו מן העמים, דלבני נח אינו נושא פנים ולישראל נושא פנים, ועל זה שאלו מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, **כלומר, מאיזה זמן זכו לגדולה זו שנבדלו מהעמים** ואמרו מאברהם, שא"ל ה' כה יהיה זרעך,

הויכוח בין אברהם אבינו להשי"ת

וכבר נתבאר, שויכוחו של אברהם עם השי"ת הוא, שאברהם היה סבור שלא יצא מכלל בני נח, ולפיכך נתיירא, לפי שראה במזלו שלא היה לו בן משום דלבני נח אין הקב"ה משנה את המזל, (והמזל מחייב)

והשיב לו הקב"ה צא מאיצטגנינות שלך, לפי שיצאת מכלל בני נח ויש לך דין ישראל ואין מזל לישראל. (פירוש, שהמזל אינו מחייב) נמצא שמאותה שעה שא"ל הקב"ה כה יהיה זרעך, הראנו לדעת שיצא מכלל בני נח לגמרי, וא"כ מאותה שעה זכו לברכת כהנים דהיינו שהבדילנו משאר העמים.

ורבנן ס"ל, כמ"ד שלא יצאו מכלל בני נח לגמרי עד מתן תורה, ומשי"ה אמר דלא זכו לברכת כהנים כי אם במתן תורה שאז הובדלו מהעמים לגמרי, **עכ"ד הפרשת דרכים**.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
 "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
 פקס 03-616155 נייד 0527-616166
 מייל Y0527616166@gmail.com

ע"ז אומרת הגמרא, "בשגם הוא **בשר**" זה משה, כלומר, שמשה, הוא **בשר ודם**, ואינו בגדר מלאך, ולכן אפשר וצריך לקבל התורה ממה רבינו.

כה, התועלת בברכת הכהנים כי הוא יתעלה הוא המברך עקידה

כתיב (במדבר פרק ו' כב) וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, **כתב בספר עקידת יצחק**, (שער עד) מה תועלת במצוה הזאת, רצוני, שיאמרו אלו הברכות מפי הכהן אל העם, **כי הוא יתעלה הוא המברך**, ומה יוסיף ומה יתן כי יברכו הכהנים או יחדלו, וכי היה להם לסייעו:

הספק הנוסף, באומרו ושמו את שמי על בני ישראל, כי מה שימה זאת ומה תועלתה, וכל שכן שאמר **ואני אברכם**, כמו שאמרנו בראשונה **והנה, זה הוא עקר המצוה הזאת**, כי הנה היא לא היתה לסייע לו יתעלה אל הברכה, רצוני, שהוא יתעלה צריך חזוק ועזר מצד עצמו, **רק לשום דבר בפיהם** לומר כה תברכו את בני ישראל כשתברכם, והוא שיאמרו **יברך ה' יאר ה' ישא ה'**. כי הוא דבר שיעיר לבם אל הציור הזה ההכרחי, **וידעו שכל הטובות הם מושפעות מאתו**,

והוא מה שביארו בתכלית הביאור באומרו ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. ירצה, שהכוונה בזה אינה אלא שישומו את שמי על בני ישראל בברכתם, כי עקר הברכה אני אברכם זולתם, ועל דרך האמת השימה זאת הוא הסיוע שיפול בזה שהם מסייעין על ידן, כמו שאמר מכל מקום היה לך לסייעני (שבת פט, א), כמו שנתבאר, והוא ענין נכבד מאד, **עכ"ל העקידה**. **מבואר בדברי העקידה**, כי עיקר הברכה של כה תברכו את בני ישראל **אמור להם**, הכווה לומר להם שיזכרו תמיד מי הוא המברך, וזהו ושמו את שמי, **דייקא על בני ישראל**.

כו, מהיכן זכו לברכת כהנים הויכוח של השי"ת עם א"א פרשת דרכים

כתיב (במדבר ו' כ"ג) "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל", **איתא במדרש**, (בספר פרשת דרכים מובא מדרש בזה"ל, אך במדרש שלפנינו ליתא, ראה להלן) **וז"ל הפרשת דרכים**, איתא במדרש, **מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים**, **מאברהם**, דכתיב (בראשית ט"ו ה') "כה יהיה זרעך" וכתוב "כה תברכו",